

Cesta za stromy Chlumecka:

Délka trasy: 52 km

Trasa: cyklistická

Okruh:

Třeboňské náměstí, Stezka zdraví, Hradečková hráz, Opatovický mlýn, rybník Dolní Stavidlo, Barbora (po modré turistické), na Třeboňské cestě se napojíme na žlutou, Rajská cesta do Majdaleny, po modré do Chlumu, po modré do Staňkova, po žluté do Lutové, po silnici do Stříbřece, Stříbřecký most, po červené turistické k rybníku Travičný, dále po silnici k Vitmanovské baště, zahňeme vlevo přes hráz Nového Vdovce a u Ženicha se napojíme opět na červenou a jedeme do Třeboně

Terén: lesní cesty, hrázové cesty

Zajímavé stromy na trase:

Tylův hloh o obvodu kmene 248 cm

Krčínův dub na Hradečkové hrázi o obvodu kmene 619 cm

douglasky tisolisté na Barboře, nejsilnější o obvodu kmene 418 cm

památný **dub letní u Zlaté stoky v Majdaleni** o obvodu kmene 740 cm

památný **dub letní u rybníka Zájezek** o obvodu kmene 573 cm

zámecký park Chlum u Třeboně, douglaska tisolistá o obvodu kmene 329 cm (vícekmen)

památný **buk lesní ve Staňkově** o obvodu kmene 500 cm

památná **lípa srdčitá ve Staňkově** o obvodu kmene 544 cm

smrk ztepilý ve Staňkově o obvodu kmene 413 cm

jilm habrolistý o obvodu kmene 414 cm u kostela v Lutové

památná **hrušeň obecná ve Stříbřeci**, dvoukmen o obvodu kmene 205 cm a 214 cm

památný **dub letní Emy Destinové** o obvodu kmene 593 cm

památné **duby letní Tři bratři u bašty Vitmanov** o obvodu kmene 753-650 cm

památný **dub letní na hrázi rybníka Nový Vdovec** o obvodu kmene 638 cm

A co Vás čeká na této trase?

Výchozím bodem okruhu je náměstí T. G. Masaryka v Třeboni, z něhož vyrazíme Hradeckou branou. Za krátkou odbočku zde rozhodně stojí **hloh jednosemenný** rostoucí v těsné blízkosti tzv. Tylova domku, zahradní stavby, v níž v roce 1856 pobýval Josef Kajetán Tyl se svou rodinou. Věk růžově kvetoucího hlohu byl v roce 1998 letokruhovou analýzou určen na 200-210 let, a tak pamatuje nejen divadelního principála, ale jako mladý proutek třeba i napoleonské války.

Od Tylova domku se obrácíme zpět, proti proudu Zlaté stoky. Na parkovišti u Hradecké brány začíná Stezka zdraví Hradeček, malá tělocvična pod širým nebem umístěná na břehu Zlaté stoky a hrázi zrušeného rybníka Hradečku. Kromě herních prvků má stezka i 14 naučných panelů, které seznamují s jednotlivými druhy stromů. Podél Zlaté stoky naše trasa stejně jako Stezka zdraví míjí penzion Schwarzenberský seník a pokračuje dále Šustovou alejí až na asfaltku vedoucí po hrázi zmíněného rybníka Hradečku, zrušeného v 18. století. Po odbočení vlevo informační tabule upozorňuje na pověstmi opředený **Krčínův dub**. Jeho zvláštně tvarovaný kmen připomíná oko řetězu, do kterého čert zapřahal peklu propadlého rožmberského regenta a rybníkáře Krčína. Na tomto místě se však Krčín vysvobodil. Jak to dokázal, se u Krčínova dubu dozvíte.

Dříve než rybník, byla na jihovýchod od Třeboně usedlost či tvrz, jejíž jméno přešlo Mikulášem Ruthardem z Malešova roku 1566 na založený rybník. Než se podařilo rybník na obtížném rašelinném podloží dostavět, Ruthard roku 1571 z rožmberských služeb pro neshody odešel a rybník dokončil až Krčín, ale ani jemu se stavba nedařila a hráz se bortila. I později zůstával Hradeček opakovaně vypuštěný a nakonec byl odvodněn systémem stok a zalesněn. Tak ještě pokračujeme 400 metrů po hrázi stejným směrem až na první panely Široké aleje, zpevněné cesty podél Prostřední stoky, kde budeme odbočovat a po dně zmizelého rybníka zamíříme do hlubokých lesů Zámeckého polesí. Na první křižovatce po 1,8 km se dejte doprava a po 1 km se potkáte s modrou turistickou značkou, pokračujte po ní vlevo. Cyklisty "velmi oblíbená" panelová silnička vede na sv. Barboru.

Dnes je zde pouze hájovna, ale toto místo v lesích je prastarým poutním místem. Již ve středověku zde pobývali poustevníci a v letech 1495-1498 zde byl ze zbožných darů vystavěn kostelík sv. Barbory. Poutníky přitahovaly velkorysé odpustky. Poslední poustevník byl na konci 16. století vyhnán jako nekatolík. Za třicetileté války vojskem vypálený kostelík obnovila správa třeboňského panství a opět se stal oblíbeným poutním místem. Od roku 1702 zde opět pobývali poustevníci a roku 1725 byla kaple znovu vystavěna. Poutní místo zaniklo s josefínskými reformami. Kapli zakoupil Jan Nepomuk ze Schwarzenbergu, roku 1811 však sv. Barbora i se sousední ubytovnou pro poutníky vyhořela a zbytky stavby si místní rozebrali na stavební materiál.

Od **hájovny Barbora** je nejlépe zamířit dále po modré značce, která vede po tzv. Třeboňské

cestě a za křižovatkou se žlutou turistickou značkou (tzv. Rajská cesta) pokračovat ještě kus po modré značce za skupinou **douglasek**, které ohromují svými rozměry. Žádná fotografie nevystihne skutečnost, a přesto o nich téměř nikdo neví. Podle soupisu z roku 1909 měly být nejstarší douglasky asi 40 let staré - takže mladice proti na našem území nejstarší, Černínově douglasce v Chudenicích z roku 1842, ale už teď ohromí svými 390 cm v obvodu a 45 m výšky. Žluté pruhy na kmenech označují rodičovské semenné stromy, z nichž se získává osivo. Od douglasek se vrátíme na žlutou turistickou značku na Rajskou cestu vedoucí do Majdaleny.

Na počátku dnešní vesnice Majdalena byla poustevna s kostelem sv. Máří Magdaleny. Podobně jako na sv. Barboře první poustevníci doložení zde na konci 14. století pocházeli z šumavské Přední Výtoně a žili zde s podporou Rožmberků. Na místě vznikl gotický kostelík, později několikrát přistavovaný, který v sobě řadu let ukrýval hotový poklad. Někdy v 18. století byly totiž do majdalenského kostela odloženy dva tabulové obrazy Mistra třeboňského oltáře z 2. poloviny 14. století a znovuobjeveny až počátkem 20. století.

Žlutá značka končí u vlakové stanice **Majdalena**. Proti ní, vedle Motořestu u dubu, stojí na břehu Zlaté stoky památný **dub letní**, jeden z posledních velikánů, jimiž byly břehy Zlaté stoky lemovány. Téměř třicet metrů vysoký strom o obvodu kmene 740 cm patří mezi vůbec největší duby na Třeboňsku.

Od vlakové stanice Majdalena pokračujeme po silnici do Chlumu u Třeboně. Po vjezdu do obce Hamr odbočíme na první křižovatce doleva. Silnička se stočí doprava a za chvíli už je vidět po pravé ruce **rybník Zájezek**. Z jeho

hráze se nad hladinu sklání **památný dub letní**, jehož kmen má 573 cm v obvodu. Tento rybník je vlastně přehrádkou na Koštěnickém potoce a je zachovalým vodním rezervoárem pro pohon jednoho z původně šesti hamrů na zpracování železa. Podnikání se železem se na Chlumecku začali věnovat v 18. století majitelé panství, páni z Fünfkirchenu a chlumecké železářny dodnes připomínají zejména litinové kříže, které zdobí nejen hřbitov a kostel v okolí. Nerentabilní výrobu železa později nahradily sklárny a objekt chlumecké sklárny je možné vidět za rybníkem, ale i ta již svůj provoz ukončila. Ještě kousek po stejné silnici, kolem sádek a už se nacházíme u zdi zámeckého parku, který je hlavním cílem zastávky v Chlumu u Třeboně.

Zdejší **zámecký park** je v současnosti v poněkud zchátralém stavu, podobně jako zámek, nic to ale neubírá na kráse stromům ani druhové pestrosti parkového porostu. První zmínka o **Chlumu u Třeboně** je z roku 1399 a tehdy se mu říkalo prostě Chlumeck a patřil Rožmberkům. Nad malou tvrzí byl roku 1559 postaven rybník Hejtman. Na místě tvrze nechal v roce 1710 Jan František z Fünfkirchenu postavit barokní zámeček a také okolní hospodářské budovy postupně ustoupily parku. To již Chlum vlastnil František Ferdinand d'Este, který zámek a jeho okolí v letech 1881-1884 rekonstruoval. Návrh parku tehdy zadal konopištskému zahradníkovi Mössmerovi. V letech 1901-1902, kdy již park obklopoval jedno ze sídel oficiálního následníka rakouského trůnu, byl znovu upravován a dosazen exotickými dřevinami. V parku rostou liliovníky, douglasky, několik druhů smrků a borovic - v roce 1984 zde bylo

napočítáno dokonce 120 druhů dřevin.

Z Chlumu u Třeboně nás povede modrá turistická značka do **Staňkova** a ještě kousek dál. Sto metrů za posledními domy odbočuje doleva polní cesta, která se noří do lesa. Zhruba 1 kilometr od odbočky se po levé straně asi 100 m od cesty v porostu daleko mladších smrků ukrývá **smrk ztepilý**, jehož kmen o čtyřmetrovém obvodu a mohutné založení svědčí o tom, že na svém místě stál možná i o století dříve, než stromy v jeho okolí. Ačkoliv je z cesty málo viditelný, jakmile budete v lese, nepochybně ho poznáte. Je jako stromovous – pastýř ostatních stromů, který původně stál na volném prostranství na břehu dnes již neexistujícího rybníka Maluškov.

Maluškov vznikl ve stejné době jako rybník Staňkovský a byl pojmenován po pomocníkovi rybníkáře Mikuláše Rutharda z Malešova, Vavřinci Maluškovi z Ličova. Natrvalo vypuštěn byl až v 19. století, kdy se rozsáhlé oblasti kolem Mirochova odvodňovaly, aby se zde mohla těžit rašelina.

Od smrku pokračujte dále po cestě, na první křižovatce s asfaltovou silničkou se dejte vpravo, kde po 600 m narazíte na další asfaltku značenou modrou turistickou značkou, která se směrem doprava vrací do **Staňkova**. Cestou zpět do Staňkova, nad Staňkovským rybníkem, rostou hned dva výjimečné stromy. První - **buk lesní** - je zřetelně viditelný z cesty vlevo; jeho kmen o pětimetrovém obvodu tvoří ve skutečnosti dva navzájem propletené kmene. **Lípa srdčitá** stojí opodál na opačné straně cesty, je ovšem krytá strží zarostlou stromy, kterou je třeba obejít. Také ona se vyjímá uprostřed louky a její nizoučký kmen dělá dojem, že je to jen obrovská olistěná koule. Oba stromy stály původně u cest

vedoucích ze Staňkova do Markétského polesí. Zpáteční cestou ze Staňkova nás povede žlutá turistická značka do Lutové a odtud po silnici do Stříbřece. Ves **Lutová** se připomíná již roku 1349 a tehdy patřila Rožmberkům. Z téže doby pochází farní kostel Všech svatých, který je dominantou obce. Jeho základ je gotický, významně přestavěn byl za Slavatů v roce 1615 a poslední byla přistavěna v roce 1875 věž. V Lutové byla také tvrz, na níž v letech 1548-1567 sídlil rybníkář Mikuláš Ruthard z Malešova - který v té době stavěl okolní rybníky ve službách Krajířů z Krajku. V blízkosti fary roste několik velmi pěkných urostlých **jilmů habrolistých**, dnes poměrně vzácných stromů, protože jen málo z nich uniklo epidemii grafiozy. Na vršku za kostelem u lutovského hřbitova je možné udělat si malou zajižďku a odbočit po polní cestě 400 metrů k nedaleké zřícenině poutního kostela Narození Panny Marie. Zpět kolem hřbitova pokračujte dolů z kopce a pod kostelem se dá opět napojit na silnici směr Stříbřec.

Stříbřec je doložen roku 1415 jako rožmberská vesnice, od 16. století však náležel podobně jako Lutová k sousednímu panství Chlum. Tím se ocitl na hranici rožmberských držav, a jeho obyvatelé tak vedli často se sousedním panstvím spory o škody vzniklé nedalekou Novou řekou. Ve Stříbřeci je zachován rozlehlý svobodnický dvůr, na němž po staletí hospodaří rod Hofbauerů, kteří se stali i vyhlášenými obchodníky s rybami. Za první republiky se s touto rodinou přátelila operní pěvkyně Ema Destinová a od Hofbauera si pronajímala rybářský revír. Za 2. světové války ve Stříbřeci pobýval spisovatel Ivan Olbracht. Po vjezdu do **Stříbřece**, zhruba po 500 metrech uvidíte po levé straně na mezi

památný strom - dvojkmenná **hrušeň obecná**, je 12,5 m vysoká a obvod kmene je 205 cm a 214 cm. Stříbřec projedeme ve směru na Třeboň. Zhruba půl kilometru za vsí narazíte na červenou turistickou značku, která vede na Stříbřecký most přes Novou řeku. Za ním odbočíme na lesní cestu vpravo a po pár stech metrech roste po pravé ruce na břehu Nové řeky **památný dub letní** a pod ním je jeden z pomníků operní pěvkyně **Emy Destinové**, nejen majitelky zámečku v nedaleké Stráži nad Nežárkou, ale také vášnivě rybářky na Nové řece. Ale rychle zpátky mezi rybníky na silnici do Staré Hlíny, čekají nás poslední památné stromy a ty stojí za to. Mezi hrází Nového Vdovce a Starého Vdovce je **Vitmanov**, původně schwarzenberský hospodářský dvůr. Za ním začíná hráz Starého Vdovce a hned zkraje po levé straně na vzdušné straně hráze rostou nejstarší duby letní na Třeboňsku zvaní **"Tři bratři"**. Strom nejbliže je již jen ležícím torzem, ale s druhým největším obvodem kmene na Třeboňsku. Druhý sice stojí, je však již také odumřelý. Třetí Bratr se stále zelená. Ti tři - živý, mrtvý stojící torzo i ležící kmen, tak ztělesňují tři fáze života takových výjimečných exemplářů v přírodě. Všichni tři jsou domovem a obživou pro nejrůznější formy života.

Jejich kořeny se s hrází musely spojit záhy po vystavění rybníka Vdovce, kde se nachází na vzdušné straně hráze památný dub letní o obvodu kmene 638 cm, v současné době již zcela suchý. Rybník Nový Vdovec stál již v roce 1564 a byl prvním dílem rybníkáře Mikuláše Rutharda z Malešova poté, co se dal do služeb Rožmberků. Jakub Krčín rybník v roce 1578 ještě zvětšil, takže tehdejší Vdovec později jen málo zaostával za obrovským Rožmberkem. Zabíral plochu všech rybníků

dnešní Vitmanovské soustavy a sahal až k samotě Dušák u Novofecké hráze. Hospodářské experimenty Schwarzenbergů v polovině 19. století vedly k jeho vypuštění a na jeho dně byl vystavěn hospodářský dvůr s loukami a pastvinami. Špatný výnos dvora však o dvacet let později vedl k tomu, že se do Vdovce vrátila voda, ovšem v podobě menších rybníků - tzv. Vitmanovské soustavy. Pro zpáteční cestu použijte hráz rybníka Nový Vdovec, kde se opět potkáte s červenou turistickou značkou vedoucí přes Zámecké polesí až do Třeboně. Za samotou Holičky odbočte na asfaltovou cestu vedoucí na Kopeček. Kolem kapličky sv. Petra a Pavla z roku 1646, postavené na náklady důchodního písaře Pavla Mecera se lze napojit na silnici vedoucí do centra Třeboně. Nezapomeňme si připomenout příjezd prezidenta Masaryka do Třeboně v r. 1919, díky lípám rostoucím v Dukelské ulici (napravo), které zde k této příležitosti byly vysazeny. Lípy srdčité rostoucí naproti byly vysazeny střediskem Junáka Třeboň v roce 1969 jako připomínka návštěvy prvního českého prezidenta v Třeboni.